

Pk-yritysbarometri, syksy 2015

Toimialaraportti, Elintarviketeollisuus

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi Työ- ja Elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tulokset julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Toimialaraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen toimialan yritysten ja koko maan välillä. Tämän lisäksi tuloksia verrataan myös teollisuus- ja palvelualan yrityksiin kokonaisuudessaan.

Syksyn 2015 Pk-yritysbarometri perustuu 6520 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja -esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Suomen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat kehittyneet myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huononevan (saldoluku 9). Edellisellä mittauskierroksella saldoluku oli -6. Elintarviketeollisuudessa suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on noussut syksystä 2014 selvästi (11 => 20).

Elintarviketeollisuuden suhdannenäkymät ovat myös henkilökunnan määrän suhteen saldoluvun paremmat kuin syksyllä 2014. 21 % alan pk-yritysten edustajista arvioi henkilökunnan määrän olevan vuoden kuluttua tämän hetkistä suurempi ja 15 % arvioi henkilökunnan määrän olevan pienempi, saldoluvuksi muodostuu 6. Koko maassa näkymät ovat kohentuneet keväästä 2015 saldoluvun ollessa 4.

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maan pk-yrityksissä on eniten ja lähes yhtä paljon mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä (35 %) sekä asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoivat 4 % pk-yrityksistä. Elintarviketeollisuudessa on voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä enemmän kuin koko maan pk-yrityksissä. Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä sekä asemansa säilyttämään pyrkiviä toimijoita alalla on saman verran kuin koko maassa. Toimialan pk-yritysten vastaajista vain kaksi prosenttia arvioi yrityksensä toiminnan loppuvan seuraavan vuoden aikana. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Elintarvikealan valmistuksen pk-yrityksissä on lanseerattu uusia tuotteita tai palveluita sekä laajennuttu uusille markkinoille yleisemmin kuin koko maan ja vertailutoimialojen yrityksissä.

Kehittämistarpeet ja -esteet

Pk-yritykset näkevät koko maassa ja elintarviketeollisuudessa eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Toiseksi eniten kehittämistä toimialalla koetaan olevan tuotantoon ja materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun liittyvissä osa-alueissa. Pahimpana kehittämisen esteenä koko maassa nähdään yleinen suhdannetilanne/taloustilanne. Elintarviketeollisuudessa yritystoiminnan sääntely nähdään selvästi tärkeimpänä kehittämisen esteenä.

Kansainvälistyminen ja digitaalisuus liiketoiminnassa

Joka viidennellä koko maan ja joka neljännellä elintarviketeollisuusalan pk-yrityksestä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksistä suoraa vientiä on näistä kolmella viidestä ja alan toimijoista neljällä viidestä. Pk-yritykset koko maassa ja myös toimialalla hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista ja palveluista eniten yrityksen omia kotisivuja ja sosiaalista mediaa.

Sisällys

ESIPUHE.....	2
TIIVISTELMÄ.....	3
SISÄLLYS.....	4
1. JOHDANTO.....	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto.....	6
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS.....	7
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT.....	8
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	11
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN.....	13
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET.....	15
7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET.....	16
8. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA.....	20
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT.....	22

Pk-toimialabarometri, syksy 2015, toimialaraportti

Pk-yritysbarometri, syksy 2015

Toimialaraportti, Elintarviketeollisuus

---

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty seuraavia tietolähteitä: 1) Tilastokeskuksen toimialaluokitus TOL 2010, 2) Taloustutkimus Oy:n tutkimusrekisteri, 3) JM Tieto Oy, Päättäjät ja Vaikuttajat -tietokanta ja 4) Suomen Yrittäjien jäsenrekisteri. Osoitelähteistä otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, koluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 6520 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2015. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja. Suomen Yrittäjissä tutkimusprojektista on vastannut ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista elintarviketeollisuuden yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleis- tää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

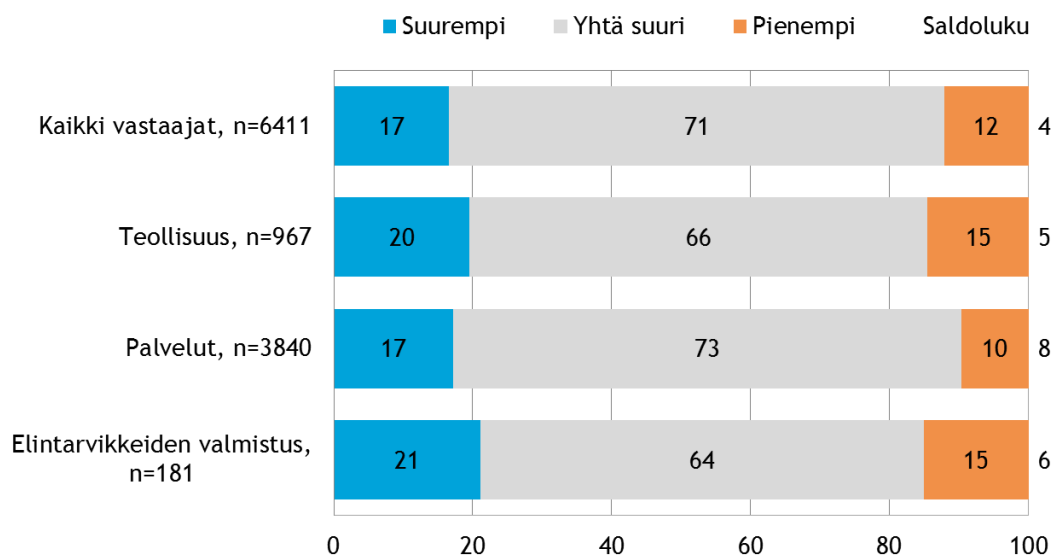
		n=	%
Toimialaryhmä	Elintarviketeollisuus	189	100
Toimiala	Teurastus, lihan käsittely, liha- tuotteiden valmistus	18	10
	Hedelmien ja kasvien jalostus ja säilöntä	14	7
	Kasvi- ja eläinöljyjen ja rasvo- jen valmistus	1	1
	Maitotaloustuotteiden valmis- tus	11	6
	Leipomotuotteiden valmistus	95	50
	Muu elintarvikkeiden valmistus	30	16
	Juomien valmistus	20	11
	Liikevaihto vuonna 2014	alle 0,2 miljoonaa euroa	76
0,2-0,49 miljoonaa euroa		27	14
0,5 - 0,99 miljoonaa euroa		22	12
1,0-1,49 miljoonaa euroa		13	7
1,5-1,99 miljoonaa euroa		5	3
2,0-4,99 miljoonaa euroa		18	10
5 miljoonaa euroa tai yli		27	14
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	35	19
	Kasvuhakuiset	61	33
	Asemansa säilyttäjät	61	33
	Ei kasvutavoitteita	22	12
	Toimintansa lopettavat	7	4
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	41	24
	Ei	132	76
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	65	35
	1990-1999	44	23
	2000-2009	38	20
	2010-	41	22
Markkinat, joilla toimii pääasi- allisesti	Paikallisilla tai alueellisilla	109	58
	Valtakunnallisilla Suomessa	73	39
	Kansainvälisillä	6	3

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Pk-yritysbarometrin kaikista vastaajista 17 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja 12 % arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu 4. Teollisuuden ja palvelutoimialan suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat hieman myönteisemmät kuin koko maan pk-yrityksissä.

Elintarviketeollisuustoimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat myönteisemmät kuin syksyllä 2014. Saldoluvun perusteella näkymät ovat nyt samantasoiset koko maan pk-yritysten sekä teollisuuden ja palvelualojen näkymiin verrattuna. 21 % toimialan vastaajista arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoiti 15 %. Saldoluvuksi muodostuu 6, kun se vuosi sitten oli -1.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

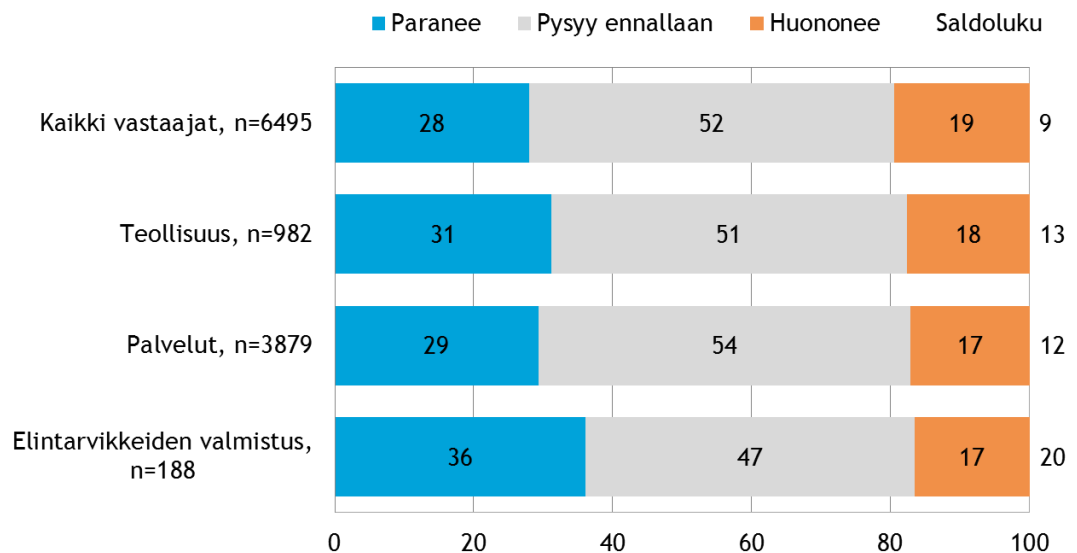

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on koko maassa kehittynyt myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Noin puolet (52 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huononevan, saldoluku on 9. Palvelualoilla ja teollisuudessa suhdannenäkymät ovat hieman positiivisemmat kuin koko maan pk-yrityksissä.

Elintarvikealan valmistusta edustavien pk-yritysten vastaajat arvioivat suhdannenäkymät paremmiksi kuin koko maassa, teollisuudessa sekä palvelutoimialalla. Saldoluku on toimialalla noussut syksystä 2014 (11 => 20).

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Koko maa	41	39	21	20
Teollisuus	47	35	17	30
Palvelut	42	38	19	23
Elintarviketeollisuus	53	29	18	36
Investointien arvo				
Koko maa	16	56	28	-13
Teollisuus	17	53	30	-12
Palvelut	16	58	26	-9
Elintarviketeollisuus	27	42	31	-4
Viennin arvo				
Koko maa	15	70	15	0
Teollisuus	32	54	14	18
Palvelut	14	73	13	1
Elintarviketeollisuus	35	58	7	28
Tuonnin arvo				
Koko maa	12	72	16	-4
Teollisuus	20	63	17	3
Palvelut	7	80	14	-7
Elintarviketeollisuus	21	61	18	4
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Koko maa	39	53	9	30
Teollisuus	43	51	6	37
Palvelut	38	53	8	30
Elintarviketeollisuus	51	45	5	46
Materiaalien hinnat				
Koko maa	47	48	5	42
Teollisuus	51	44	5	47
Palvelut	42	53	5	37
Elintarviketeollisuus	51	45	3	48
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Koko maa	39	53	8	31
Teollisuus	32	60	8	23
Palvelut	37	56	6	31
Elintarviketeollisuus	33	59	9	24

Kannattavuus				
Koko maa	29	46	25	4
Teollisuus	35	41	24	11
Palvelut	31	46	23	9
Elintarviketeollisuus	38	42	20	18
Vakavaraisuus				
Koko maa	28	56	17	11
Teollisuus	32	51	17	16
Palvelut	29	56	15	14
Elintarviketeollisuus	37	52	11	26
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Koko maa	25	62	13	12
Teollisuus	25	61	14	11
Palvelut	28	61	11	17
Elintarviketeollisuus	35	57	8	27
Tilausten määrä				
Koko maa	35	45	20	15
Teollisuus	43	39	18	25
Palvelut	36	45	19	18
Elintarviketeollisuus	45	42	12	33
Kapasiteetin käyttöaste				
Koko maa	35	48	17	18
Teollisuus	35	48	17	18
Palvelut	-	-	-	-
Elintarviketeollisuus	43	42	15	27

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa materiaalien hintojen nousuun uskotaan koko maassa saldoluvun (42) perusteella yleisimmin. Myös lopputuotteiden tai palvelujen hintojen (saldoluku 31) ja palkkakustannusten (saldoluku 30) nousuun uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Sen sijaan investointien arvon uskotaan kevään tapaan laskevan ensi vuonna (saldoluku -13). Tilausten määrän kasvua kuvaava saldoluku 15 on kuitenkin suurempi kuin viime keväällä (saldoluku 3).

Elintarviketeollisuudessa odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua ovat saldolukujen perustella pääosin positiivisemmat kuin koko maassa, teollisuudessa ja palvelualueilla. Alalla uskotaan vahvimmin materiaalien hintojen nousuun sekä palkkakustannusten kasvuun. Myös liikevaihdon, viennin arvon, tilausten määrien, vakavaraisuuden sekä innovaatioiden, tuotannon tai tuotteiden kehityksen kasvuun uskovia on alalla selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia.

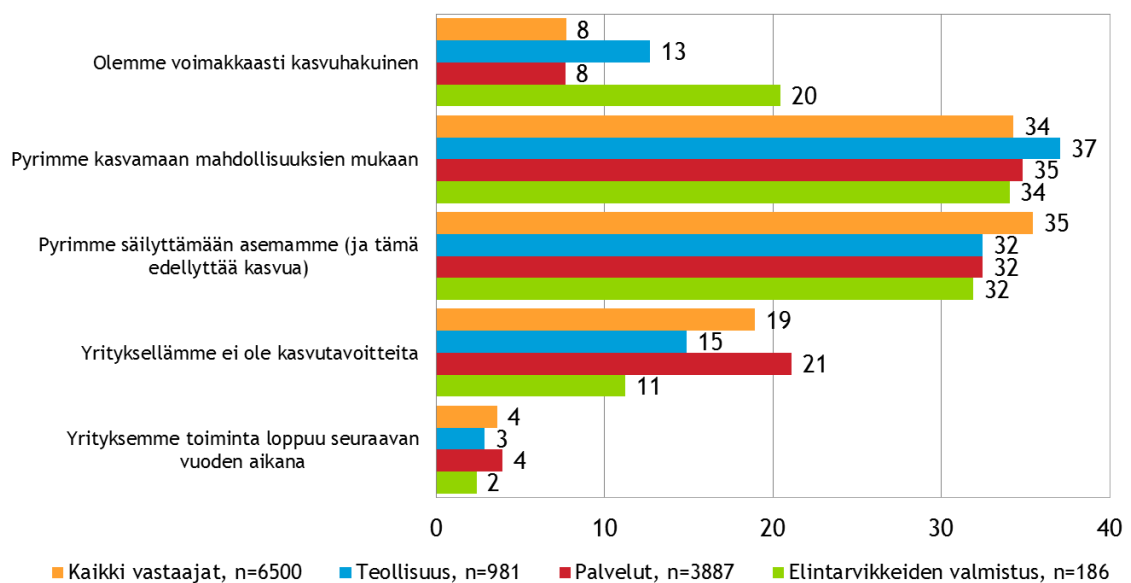
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maan pk-yrityksissä on eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Pk-yrityksistä lähes yhtä moni pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 4 % pk-yrityksistä.

Elintarviketeollisuudessa on voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä enemmän kuin koko maan, teollisuusyritysten ja palvelualojen pk-yrityksissä. Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä sekä asemansa säilyttämään pyrkiviä toimijoita alalla on saman verran kuin koko maassa ja muissa vertailuryhmissä. Toimialan pk-yritysten vastaajista vain kaksi prosenttia arvioi yrityksensä toiminnan loppuvan seuraavan vuoden aikana.

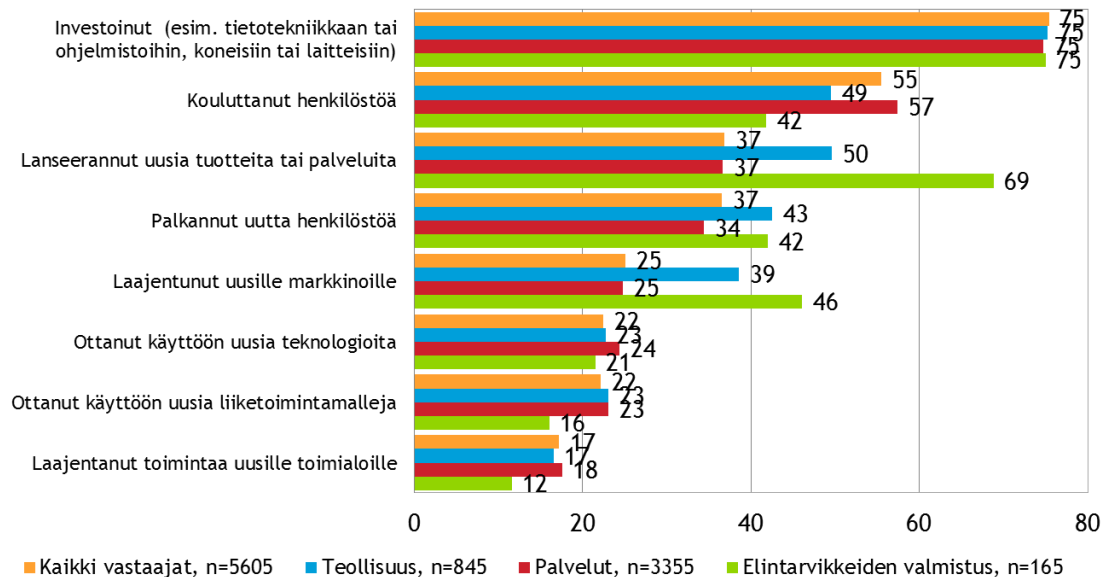
Koko maassa ja palvelualoilla kasvuhakuisten yritysten osuus on pysynyt suunnilleen samalla tasolla, kun taas teollisuudessa kasvuhakuisten yritysten osuus on pienentynyt aikaisemmasta (55 % → 50 %). Toimialalla voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten yhteenlaskettu osuus on hieman suurempi kuin syksyllä 2014 (50 % → 54 %).

Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa ja kaikilla kolmella toimialalla pk-yritysten eniten käyttämiä uusiutumiseen liittyviä toimia. Elintarvikealan valmistuksen pk-yrityksissä on lanseerattu uusia tuotteita tai palveluita sekä laajennettu uusille markkinoille yleisemmin kuin koko maan ja vertailutoimialojen yrityksissä. Henkilöstön koulutukseen on sen sijaan panostettu hieman muita ryhmiä vähemmän.

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

Koko maan pk-yrityksistä lähes viidenneksellä, teollisuuden pk-yrityksistä lähes kahdella viidestä ja elintarviketeollisuuden toimialan yrityksistä joka neljännellä on suoraa tuontitoimintaa. Palvelualan yrityksistä ainoastaan yhdeksällä prosentilla on suoraa tuontitoimintaa.

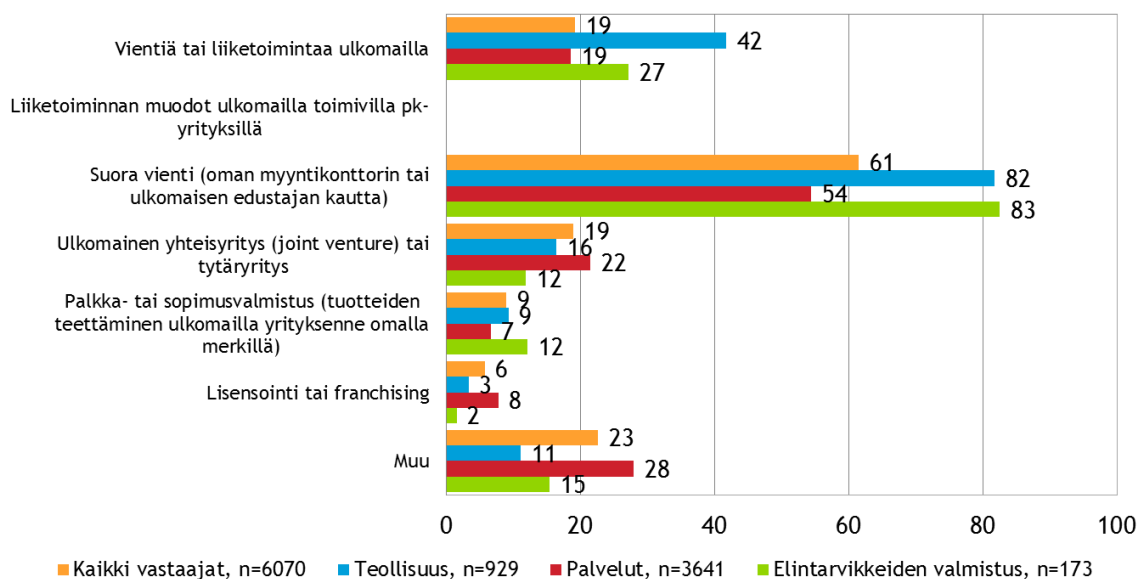
Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Teollisuus	Palvelut	Elintarviketeollisuus	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	37	9	26	18

Noin joka viidennellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä kolmella viidestä. Palvelualojen yrityksissä vientiä kuvaavat osuudet vastaavat koko maan pk-yritysten tilannetta, sen sijaan teollisuudessa ja elintarvikkeiden valmistuksessa osuudet ovat suuremmat kuin koko maassa keskimäärin.

Elintarviketeollisuuden yrityksistä noin joka neljännellä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä valtaosalla eli kahdeksalla kymmenestä on suoraa vientiä.

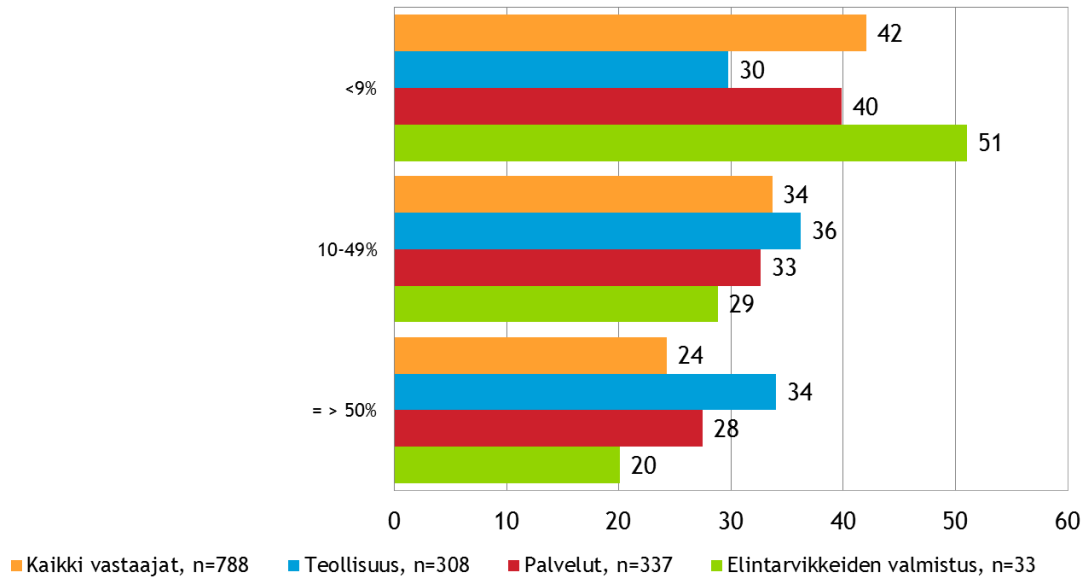
Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

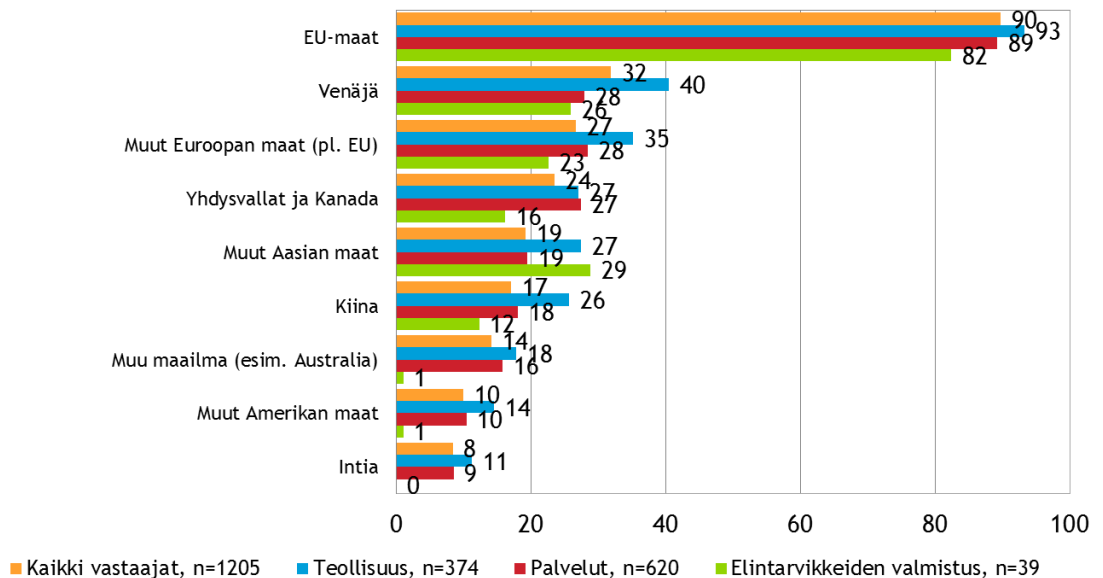
Kahdella viidesosalla koko maan ja puolella elintarviketeollisuutta edustavista, suoraan vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %.

Kuva 6. Viennin osuus suoraan vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2014, % yrityksistä

EU-maat on Suomen pk-yritysten selvästi yleisin markkina-alue ulkomailla.

Kuva 7. Yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla on toimintaa ulkomailla */

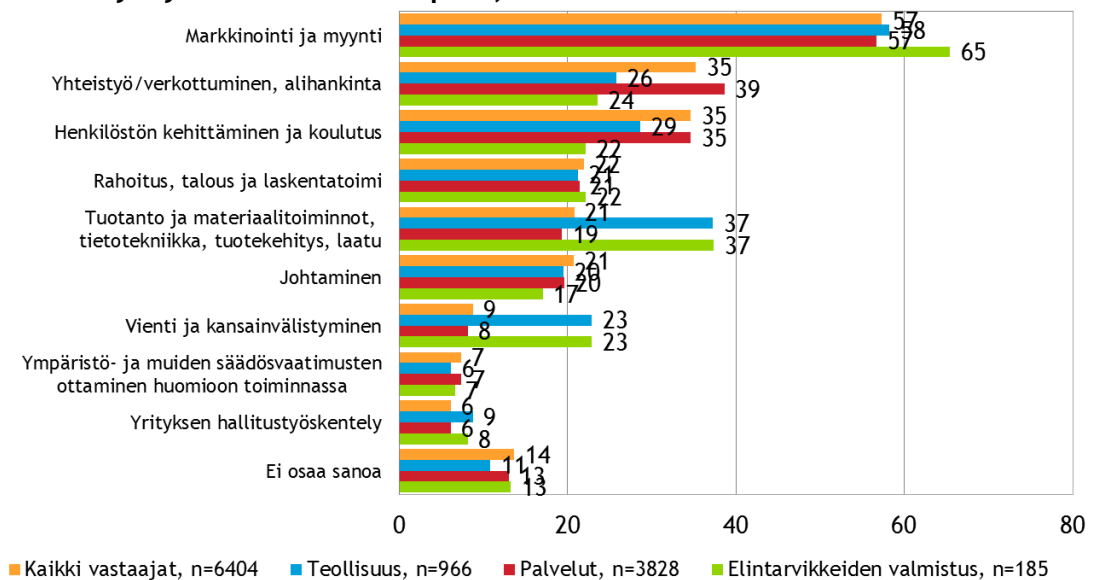
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET

Koko maan tasolla pk-yritykset näkevät selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (57 %). Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on yhteistyösä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (35 %).

Myös elintarviketeollisuudessa koetaan olevan selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (65 %). Toiseksi eniten kehittämistä toimialalla on tuotantoon ja materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun liittyvissä osa-alueissa. Alan kuten myös teollisuustoimialan yrityksissä viennissä ja kansainvälistymisessä koetaan olevan koko maata ja palvelualoja enemmän kehittämistarvetta.

Kuva 9. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %

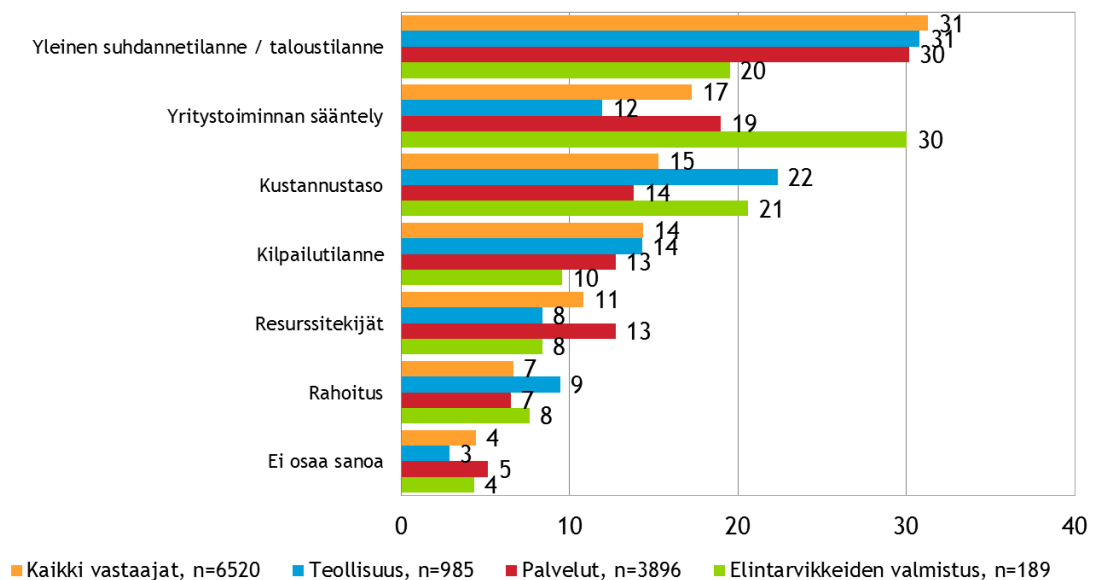

7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET

Koko maassa, teollisuudessa ja palvelualoilla pk-yritysten pahimpana kehittämisen esteenä nähdään yleinen suhdannetilanne/taloustilanne. Yritystoiminnan sääntely, kustannustaso ja kilpailutilanne nähdään koko maassa seuraavaksi merkittävimpinä kehittämisen esteinä. Yritystoiminnan sääntelyn merkitys kehittämisen esteenä on nyt suurempi kuin vuoden 2014 syksynä.

Elintarviketeollisuudessa yleinen yritystoiminnan sääntely nähdään selvästi tärkeimpänä kehittämisen esteenä. Yritystoiminnan sääntely on noussut myös alalla suhteellisesti merkityksellisemmäksi vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna. Kustannustaso ja suhdannetilanne/taloustilanne koetaan alalla seuraavaksi merkittävimpinä kehittämisen esteinä.

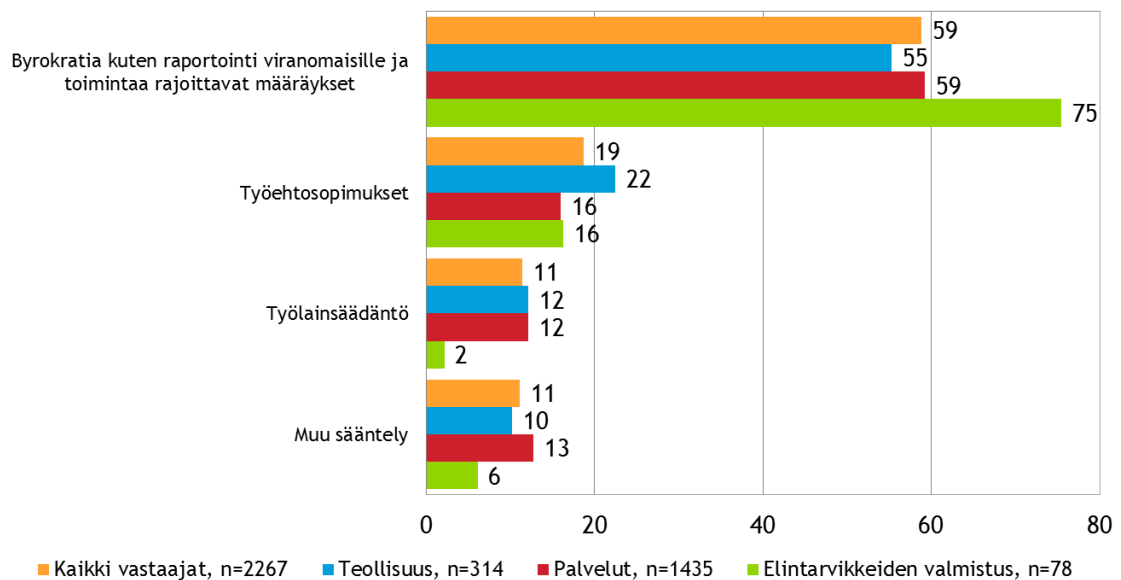
Kuva 10: Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

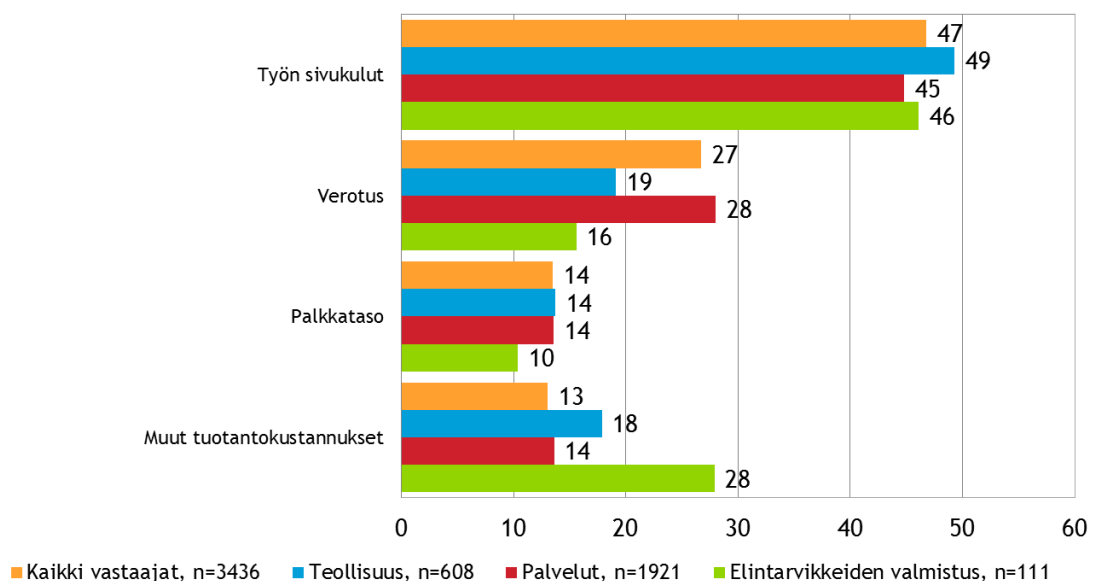
Byrokratia koetaan selvästi merkittävimmäksi sääntelyn liittyväksi esteeksi yritystoiminnan kehittämisen kannalta kaikissa vertailuryhmissä. Elintarviketeollisuudessa byrokratia koetaan merkittävämpänä ja työlainsäädäntö vähemmän merkittävänä kehittämisen esteenä verrattuna koko maan ja vertailutoimialojen pk-yrityksiin.

Kuva 10.1: Merkittävin sääntelyn este kehittämisessä, %

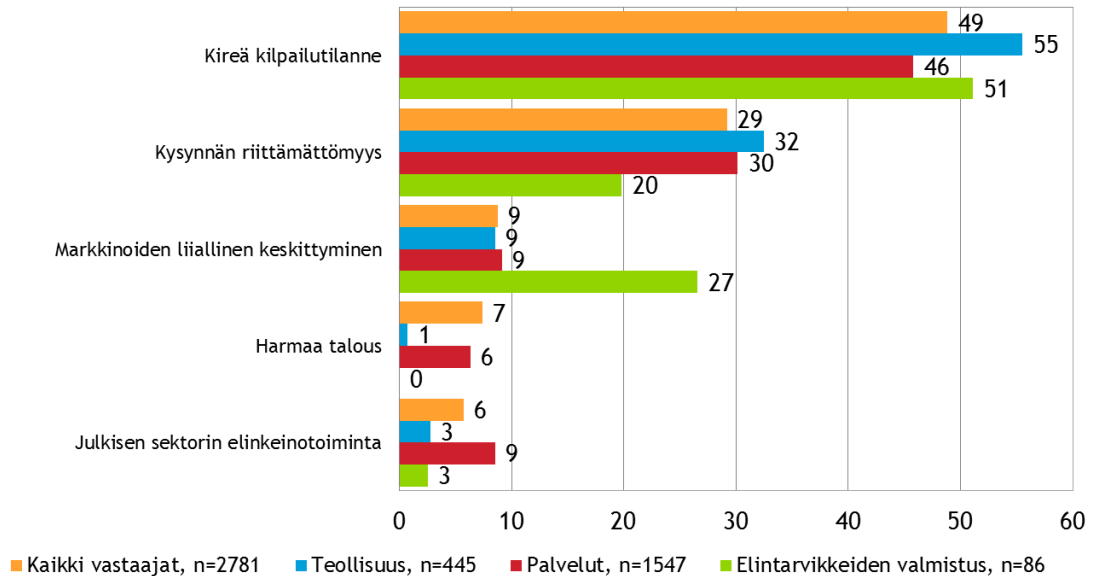
Kustannustasoon liittyvistä osatekijöistä merkittävämpänä kehittämisen esteenä koetaan koko maassa ja toimialalla työn sivukulut. Toimialalla muut tuotantokustannukset nähdään vertailuryhmiä suurempana kehittämisen esteenä.

Kuva 10.2: Merkittävin kustannusten este kehittämisessä, %

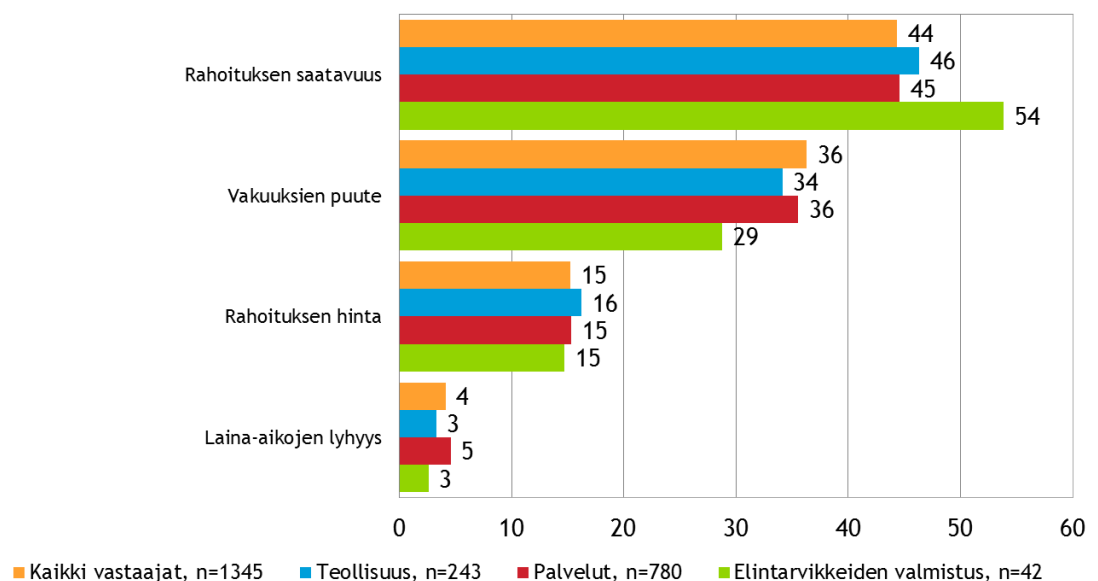
Kilpailutilanteen kireys nousee koko maassa sekä myös toimialoilla merkittävimmäksi kilpailuun liittyväksi kehittämisen esteeksi. Kilpailutilanne koetaan alalla kireämpänä kuin vuosi sitten. Elintarviketeollisuudessa markkinoiden liiallinen keskittyminen koetaan muita vastaajaryhmiä selvästi merkittävämmäksi kehittämisen esteeksi. Kysynnän riittämättömyyden merkitys jää alalla puolestaan muita ryhmiä pienemmäksi. Alalla harmaata taloutta ei koeta kehittämisen esteenä.

Kuva 10.3: Merkittävin kilpailutilanteen este kehittämisessä, %

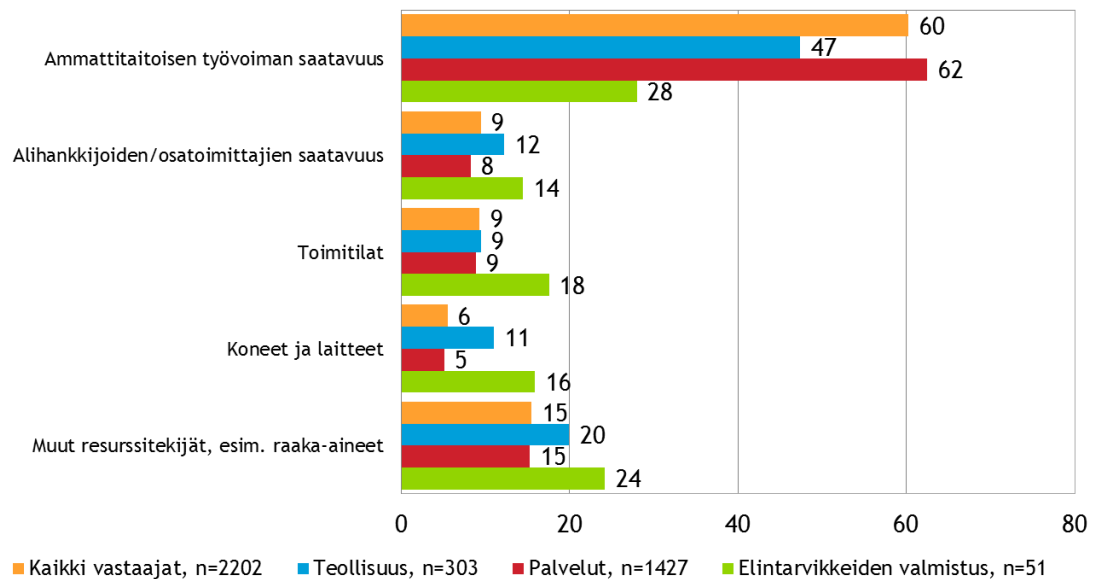
Rahoitukseen liittyvistä osatekijöistä merkittävimmät kehittämisen esteet pk-yrityksissä ovat rahoituksen saatavuus ja vakuuksien puute. Elintarviketeollisuudessa vakuuksien puute koetaan vertailuryhmiä hieman pienempänä ja rahoituksen saatavuus suurempana esteenä.

Kuva 10.4: Merkittävin rahoituseste kehittämisessä, %

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on selvin pk-yritysten resurssitekijöihin liittyvä kehittämisen este. Elintarviketeollisuudessa tekijä on myös merkittävin, mutta kuitenkin koko maata ja vertailutoimialoja selvästi vähemmän merkittävä kehittämisen este. Muut resurssitekijät, kuten esimerkiksi raaka-aineet, koetaan toimialalla suurempina resurssitekijöihin liittyvinä kehittämisen esteinä ja toimitilat pienempänä kuin muissa vastaajaryhmissä.

Kuva 10.5: Merkittävin resurssitekijöiden este kehittämisessä, %

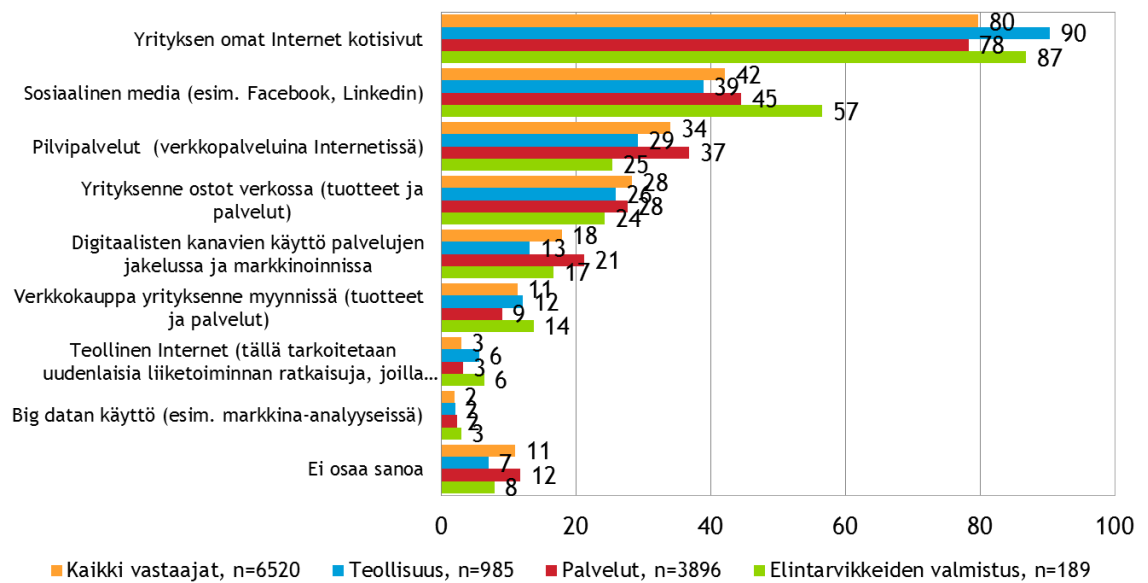

8. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Neljällä viidestä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Vastanneista elintarviketeollisuusalan pk-yrityksistä hieman useammalla, lähes yhdeksällä kymmenestä on omat kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Elintarviketeollisuuden yrityksissä hyödynnetään sosiaalisen median tarjoamia mahdollisuuksia enemmän kuin koko maan, teollisuuden ja palvelualojen pk-yrityksissä.

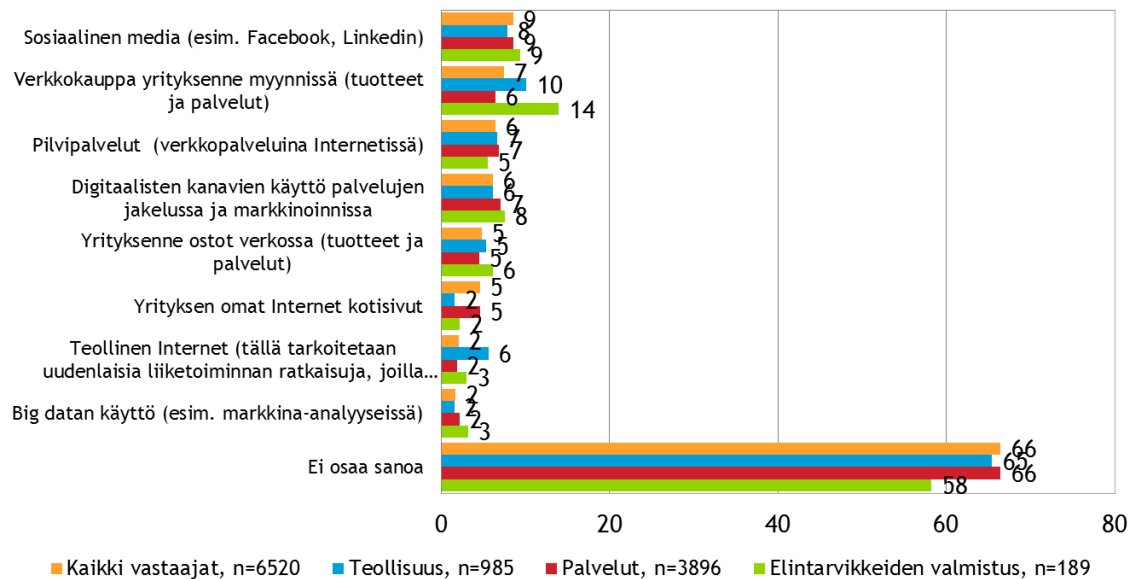
Kuva 11. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Sosiaalinen media ja verkkokauppa ovat yleisimmät digitalisoitumiseen liittyvät työkalut/palvelut, jotka pk-yrityksissä aiotaan ottaa käyttöön seuraavien 12 kuukauden aikana. Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa 7 % ja elintarviketeollisuusalan yrityksissä useampi, 14 %. Melko suuri osa vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 12. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ**

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärinkatu 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Hovioikeudenpuistikko 19 A, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraanikatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

